

Nr 49

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för en omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 oktober 1961 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 185, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden föreslagit riksdagen att enligt föredragande departementschefens hemställan godkänna riktlinjer för omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet.

I samband med propositionen har utskottet behandlat fem i anledning av densamma väckta motioner, nämligen dels likalydande motionerna I: 698 av herr *Kaijser* samt II: 846 av herrar *Ståhl* och *von Friesen*, dels likalydande motionerna I: 699 av herr *Kaijser* och II: 847 av herr *Ståhl*, dels motionen II: 837 av herr *Fröding m. fl.*

I motionerna I: 698 och II: 846 föreslås riksdagen besluta, att riktlinjer för det rättspsykiatriska undersökningsväsendets omorganisation bör fastställas först sedan förslag till brottsbalk förelagts riksdagen, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om åtgärder från och med den 1 januari 1962 för effektivisering av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet enligt i motionen angiven riktlinje och att erforderligt anslag för ändamålet begäres å tilläggsbudget för innevarande budgetår, samt att den nuvarande sexläkarstationen på psykiatriska sjukhuset i Stockholm skall bibehållas i obeskuret skick.

För det fall att det i motionerna I: 698 och II: 846 framställda förslaget att riktlinjer för det rättspsykiatriska undersökningsväsendets omorganisation skall fastställas först sedan förslag till brottsbalk förelagts riksdagen icke skulle av riksdagen bifallas, hemställas i motionerna I: 699 och II: 847, att riksdagen måtte uttala att en rättspsykiatrisk station bör förläggas till Mariebergs sjukhus i Kristinehamn.

Motionen II: 837 utmynnar i hemställan att riksdagen vid behandlingen av propositionen måtte besluta att antalet rättspsykiatriska stationer skall vara fyra (fem avses) samt att en av dessa skall förläggas till Sundsvall.

Inledning

Det rättspsykiatriska undersökningsväsendet har fått sin nuvarande organisation år 1945. Organisationen består av två skilda delar, den ena avsedd för undersökning av häktade personer och den andra för undersökning av personer på fri fot. Sinnesundersökning av häktad sker på sinnessjukavdelning vid fångvården, medan undersökning av den som är på fri fot verkställs vid de statliga mentalsjukhusen på s. k. rättspsykiatriska stationer. Vid tillkomsten av organisationen rådde viss tvekan om lämpligheten av en sådan uppdelning av undersökningsväsendet. När statsmakterna år 1945 stannade för den uppdelade organisationen — främst av det skälet att det ur statsfinansiell synpunkt beredde svårigheter att uppföra nya anstalter för undersökningsväsendet — skedde detta under betoning av att anordningen kunde godtagas såsom ett övergångsstadium till en mera ändamålsenlig organisation. Riksdagen underströk, att det närmast rörde sig om en provisorisk lösning och att det var angeläget att frågan om undersökningsväsendets organisation upptogs till förnyad prövning så snart förhållandena det medgav.

Man hade räknat med att den organisation som sålunda tillskapades i avbidan på en definitiv lösning skulle vara kapabel att nedbringa de långa väntetiderna. Under de första åren efter organisationens tillkomst höll arbetsbalansen sig också i stort sett på en godtagbar nivå. Så småningom försämrades emellertid läget.

Genom proposition (nr 203) till 1954 års riksdag framlades förslag till vissa åtgärder, bl. a. ändringar i lagstiftningen om sinnesundersökning, i syfte att komma till rätta med den stora arbetsbalansen. Propositionen bifölls av riksdagen med vissa jämkningar, och de nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 juli 1954.

Ej heller den förbättring av arbetsläget som blev en följd av 1954 års lagändringar blev emellertid bestående. I början av år 1956 uppgick undersökningstiderna för häktade till i medeltal omkring fyra månader mot den i lagen stadgade maximitiden av sex veckor. I skrivelse till Kungl. Maj:t betecknade 1956 års riksdag den rådande situationen som synnerligen otillfredsställande och begärde en förutsättningslös utredning angående en effektivisering av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet.

För att såsom sakkunniga utreda frågan om en omorganisation och effektivisering av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet tillkallade dåvarande chefen för justitiedepartementet den 14 juni 1956, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande, numera landshövdingen Martin Wahlbäck, tillika ordförande, f. d. medicinalrådet Peder Björck, ledamoten av riksdagens första kammare Rudolf Boman, numera överläkaren vid Umedalens sjukhus Ingmar Flodström, ledamoten av riksdagens andra kammare Hans Gustafsson, borgmästaren Nils Rappe och professorn Gösta Rylander. De sakkunniga.

vilka antog benämningen kommittén för det rättspsykiatriska undersökningsväsendet, överlämnade den 11 juni 1959 betänkande angående det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation (SOU 1959: 20).

Över betänkandet har efter remiss utlåtanden avgivits av riksåklagarämbetet, Svea hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Nedre Norrland, Stockholms rådhusrätt, Göteborgs rådhusrätt, rådhusrätten i Malmö, fångvårdsstyrelsen, interneringsnämnden, ungdomsfängelnsnämnden, fångvårdens byggnadskommitté, socialstyrelsen, statskontoret, universitetskanslersämbetet — som inhämtat yttranden från de medicinska fakulteterna och lärarkollegierna —, medicinalstyrelsen, mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation, sinnessjuklagstiftningskommittén, statens lönenämnd, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, föreningen Sveriges landsfogdar, föreningen Sveriges stadsfiskaler, föreningen Sveriges landsfiskaler, Sveriges advokatsamfund, Sveriges läkarförbund, som hänvisat till yttrande av rättspsykiatriska föreningen, förvaltningsutskottet i Kristianstads läns landsting samt hälso- och sjukvårdsstyrelsen i Norrköping. Flera av myndigheternas yttranden har avgivits efter hörande av olika underinstanser.

Med anledning av de synpunkter och förslag som framkommit i remissyttrandena har betänkandet överarbetats av en inom justitiedepartementet tillkallad sakkunnig, byråchefen E. G. Anell. Denne har sammanfattat resultatet av översynen i en den 24 februari 1961 dagtecknad promemoria angående det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation.

Efter remiss har utlåtanden över promemorian avgivits av riksåklagarämbetet, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätterna för Nedre Norrland och för Övre Norrland, Stockholms rådhusrätt, rådhusrätten i Malmö, fångvårdsstyrelsen — efter hörande av fångvårdsdirektörerna ävensom överläkarna vid fångvårdens sinnessjukavdelningar och anstaltsnämnden vid fångvårdsanstalten Hinseberg —, interneringsnämnden, ungdomsfängelnsnämnden, fångvårdens byggnadskommitté, socialstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, universitetskanslersämbetet — som inhämtat yttranden på sätt som förut angivits —, medicinalstyrelsen — efter hörande av direktionerna och överläkarna vid mentalsjukhusens rättspsykiatriska avdelningar ävensom direktionerna vid lasaretten i Växjö och Lund —, överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala, kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande, mentalsjukvårdsberedningen, organisationskommittén för medicinska högskolan i Umeå, utredningsmannen för en förberedande undersökning rörande medicinalstyrelsens organisation och arbetsuppgifter m. m., statens lönenämnd, föreningen Sveriges häradshövdingar, Sveriges advokatsamfund, Sveriges läkarförbund, förvaltningsutskotten i Örebro, Kronobergs och Kristianstads läns landsting, hälso- och sjukvårdsstyrelsen i Norrköping och svensk sjuksköterskeförening, varjämte Sveriges psykologförbund inkommit med yttrande.

Beträffande det rättspsykiatriska undersökningsväsendets nuvarande utformning samt innehållet av kommittébetänkandet, departementspromemorian och remissyttrandena får utskottet hänvisa till den redogörelse som lämnas i propositionen.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Kling, anför i propositionen följande:

Lagöverträdare som är sinnessjuka eller eljest abnorma till sinnesbeskaffenheten har sedan länge tillerkänts en straffrättslig särställning. Redan före tillkomsten av 1864 års strafflag uppdelades lagöverträdarna med hänsyn till sinnesbeskaffenheten vid den brottsliga gärningens begående i straffbara och straffria. De bestämmelser om straffrihet på grund av psykisk abnormitet som upptogs i 1864 års strafflag fick efter hand en mycket vidsträckt tillämpning. Bestämmelserna ändrades år 1945 i syfte främst att begränsa antalet straffriförklaringar och 5 kap. 5 § strafflagen fick då sin nuvarande lydelse.

Läkarundersökning av sinnessjuka brottslingar började förekomma i Sverige redan under 1700-talet. Föreskrifter om sinnesundersökning meddelades dock först i ett kungligt brev år 1826. En särskild rättspsykiatrisk organisation tillkom genom beslut av 1929 års riksdag. Det bestämdes därvid, att undersökningarna skulle utföras vid fängelserna och mentalsjukhusen av arvodesanställda läkare med samma kompetens som sinnessjukläkare.

Den nya organisationen visade sig snart ha otillräcklig kapacitet, beroende på att antalet undersökningar blev mycket större än som förutsågs vid tillkomsten av organisationen. Detta föranledde långa dröjsmål med utlåtandena. Gång efter annan gjordes utredningar för utökning av arbetskapaciteten, dock utan att varaktig förbättring ernåddes.

Strafflagberedningen uttalade i ett år 1942 avgivet betänkande, att det ur flera synpunkter skulle vara fördelaktigt, om undersökningsväsendets båda delar sammanfördes till en gemensam organisation, fristående från såväl fängvårdsanstalter som mentalsjukhus. Eftersom det i dåvarande läge var otänkbart att uppföra nya anstalter för undersökningsväsendet, stannade beredningen emellertid för att förorda reformer inom ramen för den befintliga delade organisationen. När proposition i frågan på grundval av strafflagberedningens förslag förelades 1945 års riksdag, anfördes inom vederbörande utskott starka skäl för en fristående organisation av undersökningsväsendet. Riksdagen godtog de mera begränsade förslagen endast som ett övergångsstadium till en mera ändamålsenlig organisation.

1945 års reform innebar alltså ingen ändring i dittills gällande ordning, enligt vilken häktade skulle undersökas vid fängvårdsanstalter och icke häktade vid mentalsjukhusen. Däremot inrättades nu heltidstjänster för läkarna. De psykiatriska avdelningarna vid fängvården skulle alltjämt utnytt-

jas för undersökning av häktade. För icke häktade ordnades särskilda rättspsykiatriska avdelningar vid mentalsjukhusen, i stor utsträckning genom provisoriska anordningar.

Reformen medförde betydande förbättringar av förhållandena inom undersökningsorganisationen, men läget blev snart åter sämre, då organisationen ej kunde bemästra den successivt ökande arbetsbördan. Särskilt under 1950-talets första år var situationen mycket otillfredsställande med långa dröjsmål vid utlåtandenas avgivande. Vissa delreformer som beslöts vid 1954 års riksdag ledde endast till temporära förbättringar.

1956 års riksdag fann situationen inom undersökningsväsendet synnerligen otillfredsställande och uttalade i skrivelse till Kungl. Maj:t, att tiden nu var inne ej endast att vidta smärre åtgärder för att snabbt ernå lättnader i det rådande tillståndet utan även att till prövning ta upp frågan hur man på längre sikt skulle kunna åstadkomma tillfredsställande förhållanden av bestående art. Med anledning av riksdagens framställning tillsattes kommittén för det rättspsykiatriska undersökningsväsendet med uppdrag att företa en genomgripande översyn av undersökningsväsendets organisation. En viktig punkt var enligt de för kommittén meddelade direktiven att förutsättningslöst utreda, om effektiviteten kunde väsentligt ökas genom att en enhetlig organisation skapades. En angelägen uppgift för kommittén var även att lösa det svåra problemet att avhjälpa rekryteringssvårigheterna till rättspsykiaterkåren.

Den noggranna kartläggning av förhållandena inom undersökningsväsendet, som kommittén redovisat i sitt betänkande, ger en klar bild av att den nuvarande organisationens kapacitet är otillräcklig. Praktiskt taget alla remissinstanser understryker också kommitténs uppfattning, att snara åtgärder är nödvändiga för att sätta organisationen i stånd att tillfredsställande fullgöra sina uppgifter. Sedan kommittébetänkandet avgivits har svårigheterna ytterligare markerats, i det att balansen av undersökningsfall och väntetiderna visat en klar tendens till ökning.

Vid ställningstagandet till frågan hur sinnesundersökningsväsendet bör vara utformat måste man givetvis göra klart för sig vilken funktion som sinnesundersökningarna skall fylla i straffprocessen. Denna fråga har aktualiserats genom det av strafflagberedningen i dess slutbetänkande framlagda förslaget till skyddslag (SOU 1956:55). Enligt detta förslag slopas ordningen med straffriförklaringar, och det straffrättsliga reaktionssystemet blir tillämpligt även på sådana psykiskt abnorma lagöverträdare som nu är straffria. Det skall i princip tillkomma domstolen att besluta angående behandlingen även av dessa lagöverträdare. Därvid skall i första hand ifrågakomma överlämnande till särskild vård, t. ex. vård på mentalsjukhus eller öppen psykiatrisk vård.

Strafflagberedningen har icke ingått på frågan i vad mån beredningens förslag rörande de abnorma lagöverträdarna medför ändringar i arbetsuppgifterna för och organisationen av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet, i annan mån än att flera ledamöter av beredningen framfört önske-

mål om en väsentlig nedskärning av undersökningarna i syfte att dels undgå de nuvarande dröjsmålen med utlåtandenas avgivande och dels väsentligen till vårdstadiet förlägga utnyttjandet av den tillgängliga rättspsykiatriska expertisen. Frågan om verkningarna av beredningens förslag beträffande de rättspsykiatriska undersökningarna har i stället närmare behandlats av kommittén rörande det rättspsykiatriska undersökningsväsendet i dess nu aktuella betänkande. Kommittén har efter ingående överväganden funnit, att det av beredningen föreslagna regelsystemet visserligen bör kunna öka möjligheten att låta sinnesundersökningarna ersättas med enklare läkarintyg men att man härvid främst av hänsyn till rättssäkerhetskravet bör gå fram med försiktighet. Kommittén har ansett, att om denna synpunkt i tillbörlig grad beaktas man icke torde kunna räkna med att nedskärningen av sinnesundersökningarna skall få en omfattning som kan kallas väsentlig. Vidare har kommittén framhållit, att en ökad belastning på undersökningsväsendet kan inträda därigenom att det föreslagna nya påföljdssystemet är mer differentierat än det hittillsvarande och kan ge domstolarna anledning att i större utsträckning än för närvarande anlita psykiatrisk rådgivning.

Strafflagberedningens förslag till skyddslag har inarbetats i det förslag till brottsbalk, som den 26 augusti 1960 remitterats till lagrådet. Det till lagrådet remitterade förslaget har i fråga om behandlingen av abnormbrottsligheten utformats i huvudsaklig överensstämmelse med strafflagberedningens förslag. Kommitténs överväganden rörande verkningarna av beredningens förslag på arbetsuppgifterna för det rättspsykiatriska undersökningsväsendet torde därför vara tillämpliga även på brottsbalksförslaget.

Jag räknar med att förslaget till brottsbalk kommer att i proposition underställas 1962 års riksdag. Förslag till följdförfattningar till brottsbalken, bland vilka kommer att ingå bestämmelser om sinnesundersökning i brottsmål, är för närvarande under utarbetande i justitiedepartementet, och proposition med förslag rörande dessa författningar torde komma att framläggas först vid 1963 års riksdag.

I detta läge är det angeläget att taga upp den framtida utformningen av sinnesundersökningsorganisationen till prövning. Givetvis kan härvid inte bli fråga om ett slutligt ståndpunktstagande till detta problemkomplex i alla dess detaljer. Bristfälligheterna i den nuvarande organisationen är emellertid så framträdande, att åtgärder för uppbyggnad av en mera rationell organisation bör påbörjas med det snaraste. Jag vill därför förorda att frågan om riktlinjerna för organisationens framtida utformning redan nu tages upp till behandling. Med utgångspunkt från kommitténs bedömning torde härvid få förutsättas, att sinnesundersökningar kommer att krävas i ungefärligen samma omfattning som för närvarande, även om lagstiftningen om abnormbrottsligheten reformeras på sätt som framgår av det föreliggande brottsbalksförslaget. Genom att organisationen göres i möjligaste mån elastisk — bl. a. genom att för undersökningarna delvis anlitas utomstående läkare — kan erforderlig anpassning vinnas till förändringar i den ena eller andra riktningen.

Kommittén har i sitt betänkande ingående diskuterat skälen för och emot ett bibehållande av den nuvarande tudelade organisationen. Övervägandena har lett till förslag om uppbyggnad av en enhetlig organisation, och detta förslag har jämväl upptagits i den departementspromemoria som upprättats på grundval av kommittébetänkandet och de däröver avgivna remissyttrandena. Som förut nämnts övervägdes en sammanslagning redan vid 1945 års riksdag. Att man då stannade för att ha organisationen uppdelad, berodde främst på att det med hänsyn till det statsfinansiella läget inte var möjligt att uppföra nya anstalter för undersökningsväsendet. Den organisation som beslöts fick närmast karaktären av ett provisorium. Numera har igångsatts en omfattande förnyelse av anstaltsbeståndet inom såväl fångvård som mentalsjukvård. Det står nu klart att även de rättspsykiatriska anstalterna i väsentlig utsträckning måste förnyas. Det angivna skälet mot tillskapande av en enhetlig organisation kan vid sådant förhållande inte längre anses föreligga. Såsom kommittén redovisat har en sådan organisation betydande fördelar framför en delad organisation, inte minst genom att problemet med ojämnheter i belastningen mycket lättare kan bemästras. Jag vill därför förorda, att den nuvarande tudelade organisationen sammanslås och för framtiden uppbygges såsom en enhetlig organisation.

Den nya organisationen bör göras fristående med medicinalstyrelsen såsom chefsmyndighet. Emellertid blir anstalterna så förhållandevis små enheter, att de inte minst av driftsekonomiska skäl bör anslutas till annan anstaltsorganisation. Kommittén har för sin del föreslagit att de större anstalterna, benämnda rättspsykiatriska kliniker, skulle placeras inom eller i närheten av blivande häktesbyggnader i vissa större städer, medan för icke-häktade avsedda mindre stationer, benämnda rättspsykiatriska avdelningar, skulle i huvudsak förläggas i anslutning till mentalsjukhus. I departementspromemorian föreslås beträffande hela organisationen i princip anknytning till den allmänna sjukvården. Såsom skäl härför anföres främst behovet att motverka rättspsykiatrins isolering och främja rättspsykiaternas deltagande i egentligt vårdarbete.

Promemorians förslag att de rättspsykiatriska anstalterna i princip skall anslutas till den allmänna sjukvården har vunnit många instämmanden i remissvaren men har även föranlett invändningar från några håll. För egen del anser jag inte, att man i detta hänseende bör binda sig för någon viss principlösning. Vid avgörandet av den lokala placeringen av de rättspsykiatriska anstalterna torde praktiska överväganden få fälla utslaget. Därvid bör beaktas intresset av att rättspsykiatrins nuvarande isolering brytes och att rättspsykiaternas beredes möjlighet att delta i vårdarbete. Anstalterna bör emellertid såvitt möjligt utformas med klar byggnadsmässig avgränsning från de institutioner till vilka de anslutes.

Kommitténs förslag innebär som förut nämnts, att rättspsykiatriska kliniker skall placeras i vissa städer. De städer som avses är Stockholm, Göteborg och Malmö samt Sundsvall eller Härnösand. Klinikerna i Stockholm, Göteborg och Malmö skall enligt kommittéförslaget utnyttjas såsom under-

visningskliniker för den medicinska utbildningen. Även i departementspromemorian har klinikernas funktion såsom utbildningsinstitutioner framhävts. Därjämte har emellertid behovet av centraler för rättspsykiatrisk forskning starkt betonats. Enligt promemorian bör sålunda en väsentlig uppgift för klinikerna vara att tjänstgöra såsom *f o r s k n i n g s - , u t b i l d n i n g s - o c h r e k r y t e r i n g s c e n t r a*. Kliniker bör därför anordnas i städer med medicinska lärosäten, d. v. s. Stockholm, Uppsala, Göteborg, Lund och Umeå. På samma sätt som i flertalet kliniska discipliner bör, framhålles i promemorian, klinikerna på en gång ägna sig åt praktisk läkarverksamhet och vetenskapligt arbete. Klinikföreståndarna bör aktivt medverka i den utbildning, som meddelas vid vederbörande fakultet eller högskola. Utbildningen i rättspsykiatri kan härigenom vidgas och rekryteringen förbättras. I promemorian har föreslagits att till landets hittills enda professur i rättspsykiatri — å karolinska institutets stat med tjänstgöring vid Långholmskliniken — skall läggas en ny professur vid universitetet i Lund. Bägge professurerna skulle till biträde vid forskning och undervisning få sedvanlig personell basorganisation. De tre återstående klinikerna — i Uppsala, Göteborg och Umeå — skulle ledas av vetenskapligt skolade överläkare med tjänstebenämningen klinikchef och helst med docentkompetens.

Remissinstanserna har genomgående hälsat de i departementspromemorian skisserade riktlinjerna i fråga om klinikernas anordnande med tillfredsställelse. Från flera håll framhålles, att utvecklingen, inte minst beträffande omfattningen av läkarutbildningen, kan antagas leda till att professorer i rättspsykiatri inrättas vid samtliga medicinska lärosäten. Göteborgsfakulteten påyrkar att en akademisk lärostol från början inrättas i Göteborg. Lärarkollegiet vid medicinska högskolan i Umeå önskar principbeslut redan nu att professorer skall inrättas vid samtliga medicinska lärosäten. Fångvårdsstyrelsen håller emellertid före att en medicinsk professur i kriminologisk behandlingsforskning (jfr SOU 1953: 32) och en professur i allmän kriminologi bör ha prioritet framför den i promemorian föreslagna nya professuren i rättspsykiatri.

För egen del vill jag efter samråd med chefen för ecklesiastikdepartementet i enlighet med promemorians förslag förordna, att de fyra nya klinikerna såvitt angår forskning, undervisning och annan utbildning inlemmas i den akademiska organisationen på samma sätt som den befintliga rättspsykiatriska kliniken i Stockholm. Vad angår frågan om inrättande av professorer torde det ej vara anledning att nu upptaga spörsmålet om en professur i kriminologisk behandlingsforskning. Ej heller finns skäl att i detta sammanhang upptaga frågan om en professur i allmän kriminologi, då en sådan professur främst bör inriktas på andra aspekter än dem som är aktuella i förevarande sammanhang. Det torde med hänsyn till rekryteringssituationen inte heller vara lämpligt att statsmakterna binder sig för inrättande av särskilda professorer med uteslutande anknytning just till rättspsykiatrins begränsade område vid samtliga kliniker. Jag tillstyrker i stället att principbeslut fattas i fråga om inrättande av en professur vid universitetet i Lund,

vilken bör avse psykiatri och i övrigt förenas med de uppgifter promemorian förutsatt. Klinikerna i Uppsala, Göteborg och Umeå bör såsom föreslagits i promemorian förestås av vetenskapligt skolade överläkare med tjänstebenanämningen klinikchef.

Ett viktigt spørsmål, som inte kan förbigås vid ställningstagandet till frågan om det rättspsykiatriska undersökningsväsendets framtida organisation, gäller handhavandet av den psykiatriska vården inom fångvården. Denna vård är f. n. nära anknuten till den rättspsykiatriska organisationen, i det ett flertal av undersökningsläkarna vid fångvårdens psykiatriska avdelningar delvis ägnar sig åt vårduppgifter i fråga om de intagna. Om det rättspsykiatriska undersökningsväsendet göres organisatoriskt fristående, kommer detta samband mellan vårduppgifterna inom fångvården och rättspsykiatrin att avskäras. Frågan hur fångvården därefter skall tillföras den psykiatriska sakkunskap, som numera anses oundgänglig vid behandlingen av de intagna, har inte närmare behandlats i betänkandet; det har dock påvisats, att nuvarande anordning, som innebär att en avsevärd del av de vid fångvården anställda rättspsykiatrernas tid går åt till vårduppgifter, måste anses otillfredsställande. I departementspromemorian har anförts att man i avbidan på en förbättrad rekrytering till psykiaterbanan synes nödsakad att söka lösningen för fångvårdsmedicinens del i en utbyggnad av den nuvarande anordningen med arvodesanställda mentalvårdsläkare och psykiatriska konsulter. Utbyggnaden bör enligt promemorian ske både genom att nya arvodesbefattningar inrättas i fall, där rättspsykiatrer övergår från den nuvarande till den nya, fristående organisationen, och genom en uppräknig av arvodena — nuvarande och tillkommande — i sådan utsträckning, att fångvårdsdirektörer och anstaltsledningarna kan få all erforderlig medverkan vid behandlingsundersökningar och löpande genomgång av klientelet.

De remissinstanser som behandlat denna fråga har i huvudsak ställt sig positiva till den i promemorian anvisade utvägen. Fångvårdsstyrelsen understryker emellertid, att det föreligger behov av heltidsanställda psykiatrer för vårdarbetet. Brytandet av det direkta sambandet mellan fångvårdsmedicin och räjongpsykiatri behöver enligt styrelsen inte innebära någon nackdel för fångvården. Den nuvarande organisationen är nämligen inte minst ur fångvårdssynpunkt otillfredsställande, eftersom vårdarbetet får komma i andra hand under det beträngda läge som föreligger för rättspsykiatrin. Varje anstaltsgrupp bör enligt styrelsen i princip ha en heltidsanställd läkare som ledare för den psykiatriska verksamheten inom gruppen, och man måste sörja för att banan som fångvårdspsykiater göres lika lockande i fråga om arbetsrivsel, arbetslokaler och ekonomiska förmåner m. m. som den rättspsykiatriska banan. Även från läkarhåll har understrukits, att det på längre sikt krävs heltidstjänster som överläkare inom räjongerna.

Jag vill för egen del erinra om att fångvården för vårdarbetet disponerar åtta heltidstjänster för psykiatrer, nämligen två överläkartjänster (Håga sjukhus och ungdomsanstalten Roxtuna), tre förste läkartjänster (Långhol-

men, Håga sjukhus och Roxtuna) samt tre underläkartjänster (Malmö, Härlanda och Härnösand, den sistnämnda nu förlagd till Långholmen). Jag vill vidare erinra om att enligt föreliggande personalplaner för de blivande centralanstalterna i Kumla, Österåker och Hall — som dock ännu inte definitivt prövats av statsmakterna — överläkartjänster skall inrättas även vid dem. Jag är inte beredd att förorda, att beslut nu fattas om inrättande av nya heltidstjänster. Det är dock utomordentligt betydelsefullt, att fångvården får goda resurser för psykiatrisk vård av de intagna, och frågan bör i fortsättningen följas med uppmärksamhet. En viss förstärkning av vårdresurserna vid fångvårdsanstalterna torde kunna ske genom samarbete med närbelägna psykiatriska institutioner och genom utnyttjande i vårdarbetet av allmänpraktiserande psykiatrer.

Jag övergår härefter till att behandla vissa särskilda frågor rörande utformningen av den nya organisationen.

Såsom chefsmyndighet för organisationen bör såsom förut anförts medicinalstyrelsen fungera. Den nuvarande delade organisationen lyder i huvudsak direkt under fångvårdsstyrelsen resp. medicinalstyrelsen. Kommittén har föreslagit att landet skall indelas i rättspsykiatriska distrikt med cheferna för de rättspsykiatriska klinikerna såsom chefer för var sitt distrikt. Denna anordning har mött opposition särskilt från läkarhåll, och i promemorian har en distriktsindelning ej ansetts erforderlig. Jag delar denna uppfattning och vill alltså förorda att anstalterna ställas direkt under medicinalstyrelsen. Styrelsen bör fastställa upptagningsområde för varje anstalt, men om en anstalt är överbelastad eller särskilt skäl eljest föreligger, bör styrelsen förordna om överflyttning av undersökningsfall från en anstalt till en annan.

Vad angår de rättspsykiatriska klinikerna finns sådan klinik redan anordnad i Stockholm. Den är f. n. förlagd till fångvårdsanstalten Långholmen. Förberedelser för anordnande av ersättningsanstalter för Långholmen har pågått under flera år, och dessa förberedelser har även avsett uppförande av en ny rättspsykiatrisk klinik på annan plats i Stockholm. Den fortsatta planläggningen bör inriktas på att nya lokaler för kliniken skall finnas tillgängliga senast vid den tidpunkt då fångvårdsanstalten kan nedläggas. Beträffande de övriga klinikerna, som skall anknytas till de medicinska lärosätena i Uppsala, Göteborg, Lund och Umeå, torde ej i detta sammanhang kunna tagas bestämd ståndpunkt till förläggningen inom dessa orter. Frågan får bli föremål för närmare utredningar, sedan riksdagen fattat principbeslut om organisationens utformning. Jag är inte heller beredd att i detta sammanhang taga ställning till frågan om platsantalet vid de olika klinikerna. De platssiffror som angivits i departementspromemorian synes i huvudsak väl avvägda, men frågan torde få närmare prövas i samband med de fortsatta utredningarna angående klinikernas förläggning och uppförande.

Klinikerna är som förut nämnts i första hand avsedda för sinnesundersökning av häktade personer. Särskilt övervägande kräves emellertid hur

det skall förfaras med häktade kvinnor. I promemorian har upptagits ett av medicinalstyrelsen i dess yttrande över kommittébetänkandet framfört förslag, att undersökningar av häktade kvinnor från hela landet — antalet uppskattas till omkring 30 om året — av vårdtekniska skäl skall koncentreras till den nya fångvårdsanstalten Hinseberg. För ändamålet skulle anordnas en särskild paviljong med 10 platser, som till den del den ej utnyttjas för undersökningsfall, skulle hysa mentalvårdsbehövande intagna vid anstalten. Arbetet skulle utföras av läkarna vid den rättspsykiatriska station, som föreslagits bli förlagd till Örebro. Detta förslag har tillstyrkts av anstaltsnämnden vid Hinseberg och fångvårdsdirektören i kvinnogruppen. I en del andra remissyttranden har däremot anmälts avvikande mening. Fångvårdsstyrelsen förordar sålunda att ett antal platser reserveras för kvinnligt klientel vid klinikerna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Rättspsykiatriska föreningen förordar en kvinnoavdelning såväl i Hinseberg som i Stockholm.

Jag vill beträffande denna fråga erinra om att 1952 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t beslöt att kvinnoavdelningen vid fångvårdsanstalten å Långholmen skulle nedläggas och att klientelet — såväl undersökningsfall som straffdömda — skulle överflyttas till dåvarande kvinnoanstalten i Växjö. Beslutet grundades på att de vårdtekniska skälen ansågs äga större tyngd än skälen för en decentraliserad förvaring av det kvinnliga klientelet. Förutsättningar att förverkliga detta beslut har hittills inte förelegat. I och med att den nya kvinnoanstalten Hinseberg nu närmar sig sin fullbordan synes mig tiden vara inne att förverkliga 1952 års riksdagsbeslut med den jämkning som påkallas av att fångvårdens kvinnliga klientel nu skall vårdas på Hinseberg. Hinsebergsanstaltens centrala belägenhet medför att restiderna från Stockholm, Uppsala och Göteborg inte blir oskäligt långa. En eller ett par platser för kvinnligt klientel synes emellertid böra inrättas vid envar av de till lärosätena i Lund och Umeå anknutna klinikerna. Därigenom får medicinalstyrelsen möjlighet att, när särskilda skäl påkallar det, föreskriva att fall från sydliga Sverige resp. från Norrland skall undersökas vid dessa kliniker.

Vad angår de rättspsykiatriska stationerna föreslår kommittén, att befintliga stationer bibehålles i Stockholm (vid psykiatriska sjukhuset) samt i Uppsala, Jönköping och Umeå; nya avdelningar föreslås i Norrköping, Kristianstad och Örebro. Departementspromemorian inskränker antalet stationer till fyra med förläggning i Norrköping, Jönköping, Kristianstad och Örebro. Även jag anser lämpligt att antalet stationer begränsas i förhållande till kommittéförslaget, och promemorians förslag synes i huvudsak väl avvägt. Jag är ej beredd att föreslå att beslut nu fattas, som binder stationernas förläggning, men vad som föreslagits i promemorian torde få bli vägledande vid den fortsatta behandlingen av frågan. Om station anslutes till lasarett, torde 3—5 vårdplatser böra anordnas för sådana icke-häktade som lämpligen bör kvarstanna under själva undersökningen.

Socialstyrelsen har föreslagit inrättande av en särskild ungdomsavdel-

ning. Syftet med detta förslag torde dock i huvudsak kunna tillgodoses genom att medicinalstyrelsen förordnar läkare vid barnpsykiatrisk klinik att utföra sinnesundersökningen, vilket bör vara regel såvitt gäller icke häktade ungdomar.

Vad angår personalorganisationen bör enligt vad förut anförts två av klinikerna förestås av professor och de övriga tre av överläkare med tjänstebestämmelsen klinikchef. Sammanlagt föreslås i departementspromemorian 35 läkartjänster, vilket — sedan från den nuvarande delade organisationen sammanförts 34 tjänster — innebär en ökning med en tjänst i förhållande till nuläget. Vidare föreslås att psykologer skall anställas vid var och en av de fem klinikerna. Vid varje klinik skall enligt promemorian finnas en husmoder för att biträda överläkaren med kamerala och expeditionella göromål samt för att leda den underordnade personalens arbete. Varje överläkare och förste läkare anses böra få egen kurator; därutöver föreslås att kuratorer skall finnas för biträde åt övriga läkare och åt de utomstående läkarna.

Departementspromemorians förslag har godtagits vid remissbehandlingen med jämningsförslag från några håll. Promemrieförslaget bör också enligt min mening kunna läggas till grund för personalorganisationens utformning. Vid detaljutformningen kan dock avvikelser ifrågakomma med hänsyn till vad som framkommit i remissyttrandena eller av annan anledning.

Vid utbyggandet av organisationen bör givetvis beaktas, att takten får anpassas efter tillgång på personal av olika kategorier.

I departementspromemorian har föreslagits, att utomstående läkare skall såsom hittills anlitas för att mot särskild ersättning utföra undersökningar och avge utlåtanden. Förslaget har tillstyrkts av flertalet remissinstanser, som yttrat sig i frågan. Från flera håll har framhållits fördelar med en sådan anordning, varjämte uttalats att tillgången till lämpliga utomstående läkare är eller under de närmaste åren kan väntas bli god. Även jag anser denna anordning lämplig. Organisationen blir härigenom mera elastisk och en bättre avvägning mellan sluttjänster och underordnade tjänster ernås. Till ifrågavarande uppdrag bör i viss utsträckning kunna utnyttjas fångvårdens läkare, som torde ha särskilda förutsättningar för detta arbete.

I departementspromemorian har starkt understrukits, att rättspsykiaternas ekonomiska villkor måste förbättras, om rekryteringen av rättspsykiaterkåren skall kunna säkras. I detta syfte har i promemorian föreslagits, att läkare vid den rättspsykiatriska organisationen skall tillerkännas arvode för varje avgivet utlåtande med bestämt belopp. Denna åtgärd skulle enligt förslaget genomföras utan dröjsmål redan inom ramen för nuvarande organisation. Vidare har förordats ändringar i fråga om arvodet för s. k. § 4-intyg. De sålunda väckta frågorna torde få upptagas i därför sedvanlig ordning liksom medicinalstyrelsens yrkande om en översyn av hyresersättningarna till de rättspsykiatriska överläkarna.

Kostnaderna för genomförande av den nya organi-

sationen kan, innan detaljplanering verkstälts, anges endast i ungefärliga tal och under hänsynstagande till nuvarande kostnadsläge. Under antagande att klinikerna skulle komma att rymma tillhoppa omkring 165 vårdplatser och om platskostnaden med ledning av kostnadsberäkningar för fångvårdens planerade nya centralanstalter sättes till 60 000 kronor, skulle den sammanlagda byggnadskostnaden för klinikerna bli i runt tal 10 miljoner kronor. För särskilda byggnadskostnader för forsknings- och undervisningslokaler och för utrustning torde uppskattningsvis få räknas med tillhoppa omkring 3 miljoner kronor. För stationernas del krävs relativt blygsamma byggnads- och utrustningskostnader; dessa kostnader torde ej behöva överstiga en miljon kronor. Vad angår de årliga driftskostnaderna beräknas dessa i stort sett komma att motsvara kostnaderna för den nuvarande delade organisationen, som belastar anslagen till fångvård och mentalsjukvård. Kommittén har med utgångspunkt från 1958 års löneläge beräknat driftskostnaderna till sammanlagt 3 548 000 kronor. Omräknat till nuvarande kostnadsläge innebär detta i runt tal 4 200 000 kronor. Då den av mig tillstyrkta fasta organisationen är något snävare än betänkandets, bör den angivna beräkningen kunna anses i huvudsak hållbar.

Jag vill förorda, att de nu angivna riktlinjerna för det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation underställes riksdagen för prövning och godkännande. Därest riktlinjerna vinner riksdagens godkännande bör på grundval därav närmare undersökningar och förhandlingar rörande den lokala förläggningen av kliniker och undersökningsstationer, byggnadsfrågor m. m. upptagas och erforderliga förslag successivt föreläggas riksdagen. Någon bestämd tidsplan för organisationens genomförande torde ej nu kunna fastställas. Jag vill emellertid understryka angelägenheten av att en effektiv rättspsykiatrisk organisation kommer till stånd så snart som möjligt.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser, som kan komma att erfordras för att successivt anpassa det nuvarande undersökningsväsendet till den nya organisationen.

Utskottet

I förevarande proposition framlägges förslag till riktlinjer för en omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet.

Den nuvarande rättspsykiatriska organisationen består av två skilda delar. Undersökning av häktade personer sker vid psykiatriska avdelningar å fångvårdsanstalter, medan undersökning av personer på fri fot verkställs vid rättspsykiatriska avdelningar å mentalsjukhusen. I propositionen föreslås att de båda delarna skall sammanföras i en gemensam organisation under ledning av medicinalstyrelsen.

Organisationen skall bestå av fem rättspsykiatriska kliniker, avsedda främst för undersökning av häktade, samt fyra rättspsykiatriska stationer, avsedda främst för undersökning av personer på fri fot.

Det är avsett, att klinikerna även skall bli forsknings-, utbildnings- och rekryteringscentra och att de för att fylla denna funktion skall vara anknutna till de medicinska lärosätena i Stockholm, Uppsala, Göteborg, Lund och Umeå. Det föreslås att principbeslut fattas om inrättande — utöver den nuvarande professuren i rättspsykiatri i Stockholm — av en professur i psykiatri vid den till universitetet i Lund anknutna kliniken.

Förutom läkartjänster skall inom organisationen finnas tjänster för psykologer och kuratorer.

För att organisationen skall få erforderlig elasticitet förutsättes att utomstående läkare skall anlitas för att i särskilda fall verkställa undersökningar och avge utlåtanden.

För fångvårdens behandlings- och vårduppgifter behålles de läkartjänster som finnes inrättade. Härutöver förordas att deltidanställda, arvodesavlönade psykiatriska konsulter får anlitas.

I motionerna I: 698 och II: 846 föreslås riksdagen besluta att riktlinjer för det rättspsykiatriska undersökningsväsendets omorganisation skall fastställas först sedan förslag till ny brottsbalk förelagts riksdagen. Bakgrunden till motionerna i denna del är uppfattningen att de verkningar, som väntade nya regler beträffande abnormbrottsligheten kan få för undersökningsväsendet, icke kan överblickas för närvarande.

En bedömning av nämnda verkningar är givetvis vanskelig att utföra på nuvarande stadium. Det kan dock betvivlas att avsevärt bättre underlag för bedömningen skall föreligga, förrän några år förflutit efter den nya lagstiftningens ikraftträdande. Ett så långt uppskov med ställningstagandet till principerna för det rättspsykiatriska undersökningsväsendets omorganisation synes om möjligt böra undvikas med hänsyn till den ytterst otillfredsställande situationen beträffande undersökningstiderna. Den bedömning rörande undersökningsväsendets framtida arbetsuppgifter, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts förslag, synes ha goda skäl för sig. Härtill kommer att den föreslagna nya organisationen snarast har dimensionerats i underkant men samtidigt gjorts i viss mån elastisk, så att den inom tämligen vida gränser bör kunna anpassas efter de krav som kommer att ställas på densamma. Vid angivna förhållanden anser utskottet det lämpligt att ställningstagandet sker nu.

Den i propositionen nämnda departementspromemorian innehåller förslag att förutom fem rättspsykiatriska kliniker, med anknytning till de medicinska lärosätena i Stockholm, Uppsala, Göteborg, Lund och Umeå, fyra rättspsykiatriska stationer skall inrättas med förläggning till Norrköping, Jönköping, Kristianstad och Örebro. Departementschefen, som ej funnit sig beredd föreslå att beslut nu fattas som binder stationernas förläggning, har uttalat, att vad som föreslagits i promemorian torde få bli vägledande vid den fortsatta behandlingen av frågan. I anslutning till detta uttalande förordas i motionen II: 837, att antalet stationer bestämmes till fem och att

en av dessa förlägges till Sundsvall. I motionerna I: 699 och II: 847 föreslås, att en station skall förläggas till Kristinehamn, där en rättspsykiatrisk avdelning nu finnes vid Mariebergs sjukhus. Sistnämnda förslag synes förut-sätta att stationen i Örebro icke skall komma till stånd.

Propositionens förslag innebär att de rättspsykiatriska undersökningarna för de fyra nordligaste länens del normalt skall ankomma på kliniken i Umeå. Enligt utskottets mening talar starka skäl för att undersökningsfallen inom detta vidsträckta område uppdelas mellan Umeåkliniken och en station i Sundsvall på sådant sätt att personer på fri fot från Jämtlands och Västernorrlands län undersökes i Sundsvall. Utskottet fäster härvid särskilt avseende vid att resvägen från orter i nämnda län i allmänhet blir betydligt längre till Umeå än till Sundsvall. En station i Sundsvall bör i stor omfattning möjliggöra att undersökningar av personer på fri fot från Sundsvallsområdet utföres polikliniskt, varvid undersökningarna kan läggas så att de i jämförelsevis ringa mån inkräktar på de undersökta arbets-tid eller eljest medför olägenheter för dem.

Förläggandet av en station till Sundsvall synes helst ej böra medföra minskning av personalen vid Umeåkliniken, vilken enligt förslaget redan är den minsta av klinikerna. Därest ett visst överskott på arbetskraft skulle uppkomma vid kliniken eller vid Sundsvallsstationen torde detta tämligen lätt kunna användas för att neutralisera underskott vid andra anstalter inom den, som tidigare nämnts, något underdimensionerade organisationen. Härvidlag kommer, i fråga om Umeåkliniken, närmast i betraktande överföring av häktningsfall från andra kliniker och, vad Sundsvallsstationen angår, undersökning där av personer på fri fot från norra delarna av Gävleborgs län. Ätminstone tills vidare torde särskilda nybyggnadskostnader för en station i Sundsvall kunna undvikas genom att stationen inrymmes i de lokaler som nu nyttjas för samma ändamål vid Sidsjöns sjukhus. Utskottet vill med stöd av det nu anförda förorda, att utöver vad i departements-promemorian föreslagits en rättspsykiatrisk station inrättas med förläggning till Sundsvall.

Kommittén för det rättspsykiatriska undersökningsväsendet har, som framgår av dess betänkande, funnit behov föreligga av en undersöknings-avdelning i mellersta Svealand och därvidlag stannat för en förläggning till Örebro. Kommittén har tvekat, om icke behovet av denna avdelning hellre borde tillgodoses genom att behålla stationen vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn, men funnit den föreslagna placeringen lämpligare med hänsyn till den väl utbyggda kroppssjukvården i Örebro, dit även ett mentalsjukhus kommer att förläggas, samt närheten till fångvårdens blivande centralanstalt i Kumla, med vilken därigenom möjligheter till visst samarbete öppnas. På de av kommittén anförda skälen och då förläggningen av stationen till Örebro möjliggör att fångvårdsanstalten för kvinnor i Hinseberg anknutes till undersökningsorganisationen på sätt som föreslagits i propositionen, anser utskottet Örebro vara den lämpligaste förläggningsorten för stationen i mellersta Svealand. Utskottet är således icke berett att tillstyrka förslaget att en station förlägges till Kristinehamn.

Det har i departementspromemorian starkt understrukits, att rättspsykiaternas ekonomiska villkor måste förbättras, om rekryteringen av rättspsykiaterkåren skall kunna säkras. I detta syfte har i promemorian föreslagits, att läkare vid den rättspsykiatriska organisationen skall tillerkännas arvode för varje avgivet utlåtande med bestämt belopp. Denna åtgärd skulle enligt förslaget genomföras redan inom ramen för nuvarande organisation. Vidare har förordats ändringar i fråga om arvodet för så kallat § 4-intyg. Departementschefen har uttalat, att de sålunda väckta frågorna torde få upptagas i därför sedvanlig ordning liksom ett av medicinalstyrelsen framställt yrkande om en översyn av hyresersättningarna till de rättspsykiatriska överläkarna.

I motionerna I: 698 och II: 846 föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla att vissa åtgärder från och med den 1 januari 1962 vidtages för effektivisering av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet och att erforderligt anslag för ändamålet begäres å tilläggsbudget för innevarande budgetår. De åtgärder som förordas är dels desamma som åsyftas i departementschefens nyss återgivna uttalande, dels att arvode för sinnesundersökning, som utföres av läkare utanför den rättspsykiatriska organisationen, höjes till förslagsvis 1 200 kronor, det vill säga dubbla det nu bestämda beloppet.

Med hänsyn till att tämligen lång tid torde förflyta, innan den nya organisationen kan vara genomförd — i departementspromemorian har sex år angivits som en riktpunkt — synes det nödvändigt att åtgärder vidtages i syfte att förbättra förutsättningarna för en effektiv verksamhet inom det nuvarande undersökningsväsendet. Härvidlag torde de i departementschefens uttalande berörda åtgärderna vara av värde. En förutsättning för att situationen på förevarande område skall kunna någorlunda bemästras under övergångstiden är, att psykiatrer utanför nuvarande organisation förmås att åtaga sig undersökningar i större omfattning än på senare tid har skett. Det bör vara möjligt att stimulera intresset för ett sådant deltagande i undersökningsverksamheten genom en höjning av det arvode som utgår för varje utlåtande. Frågan härom synes därför jämväl böra upptagas till förhandlingar med berörda parter. Då enligt vad utskottet inhämtat förberedelser vidtagits för förhandlingar rörande såväl nämnda fråga som de av departementschefen berörda, och då med hänsyn till förevarande frågors beskaffenhet någon viss tidpunkt vid vilken de bör vara lösta, ej gärna kan angivas, vill utskottet inskränka sig till att understryka frågornas vikt och brådskande natur.

I motionerna I: 698 och II: 846 uppgives att tillstånd nyligen lämnats till uppförande av en paviljong vid psykiatriska sjukhuset i Stockholm, avsedd för fyra rättspsykiatriska läkare, ehuru för närvarande sex läkare tjänstgör vid därvarande rättspsykiatriska avdelning. Motionärerna anför, att det icke synes försvarligt att i nuvarande läge minska antalet läkartjänster, och föreslår därför riksdagen besluta, att den nuvarande avdelningen med sex läkare skall bibehållas i obeskuret skick.

Att den nya paviljongen vid psykiatriska sjukhuset uppföres för allenast fyra läkare, sammanhänger enligt vad utskottet inhämtat därmed att på sätt som i departementspromemorian föreslagits två läkartjänster skall överföras till rättspsykiatriska kliniken å Långholmen för att kliniken på ett tidigt stadium skall kunna fullbemannas med läkare och övrig personal enligt den nya organisationsplanen. Då den av motionärerna påtalade åtgärden således ej står i samband med en personalminskning inom den nuvarande ramen för den rättspsykiatriska organisationen i Stockholm och den skeende anpassningen till den nya organisationsplanen synes önskvärd, finner utskottet sig ej kunna tillstyrka motionärernas nu behandlade förslag.

I vad avser sådana i propositionen avhandlade frågor som ovan ej särskilt berörts, har utskottet ej funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Med stöd av det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte

1) avslå motionerna I: 698 och II: 846 i vad därigenom föreslagits att riktlinjer för det rättspsykiatriska undersökningsväsendets omorganisation skall fastställas först sedan förslag till brottsbalk förelagts riksdagen;

2) med bifall till förevarande proposition, nr 185, i vad gäller de delar av därigenom framlagda riktlinjer för det rättspsykiatriska undersökningsväsendets omorganisation, som ej beröres av motionerna I: 699 och II: 847 samt II: 837, godkända riktlinjerna i nämnda delar;

3) med avslag å motionerna I: 699 och II: 847 rörande förläggande av en rättspsykiatrisk station till Kristinehamn och med motsvarande bifall till propositionen godkända de i propositionen framlagda riktlinjerna i den av sistnämnda motioner berörda delen; samt

4) med bifall i förevarande del till motionen II: 837 giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet ovan anført rörande förläggandet av en rättspsykiatrisk station till Sundsvall;

B) att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 698 och II: 846 giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet ovan anført rörande åtgärder i syfte att förbättra förutsättningarna för en effektiv verksamhet inom det nuvarande undersökningsväsendet; ävensom

C) att motionerna I: 698 och II: 846 samt II: 837 i vad de ej besvarats genom vad utskottet hemställt under A) och B) icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 november 1961

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Branting, Per Olofsson, Nyström, Alexanderson, fröken Mattson, herrar Svanström, Arvidson och Nyman;

från a n d r a kammaren: fru Gärde Widemar, fru Löfqvist, herrar Keijer, Fröding, Johansson i Dockered, Haglund, Martinsson och fröken Andersson i Strängnäs.